

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA 2012-2023-CÜ İLLƏRDƏ TÖRƏDİLMİŞ DÖVLƏT HAKİMİYYƏTİ ƏLEYHİNƏ OLAN CİNAYƏTLƏRİN KRİMİNOLOJİ TƏDQIQININ AKTUAL PROBLEMLƏRİ

YUNİS İSMAYILOV¹

Annotasiya

Məqalədə 2012-2023-cü illər ərzində törədilmiş cinayətlərin strukturunda dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan və əvvəlki on ilə nisbətən daha da artan cinayətlərlə bağlı göstəricilərin dinamikası şərh edilir, eyni zamanda hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı müqavimət göstərmə və ya zor tətbiq etmə cinayətlərinin vəziyyətinə və səviyyəsinə təsir göstərən ümumi və xüsusi amillər təhlil edilir. Müəllif qeyd edir ki, kriminoloji baxımdan neqativ, anti-ictimai yönümlər öz-özünə meydana gəl-mir və onlar mənşə etibarilə sosial köklərə malikdir, fərdin onu əhatə edən makro və mikro mühitlə ünsiyyəti prosesində təşəkkül tapır. Məqalədə hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı müqavimət göstərmə və ya zor tətbiq etmə cinayətlərinin xəbərdar edilməsi üzrə xüsusi tədbirlər qismində aşağıdakı tədbirlərin görülməsinin zəruriliyi irəli sürülür: hakimiyyət nümayəndələrinin peşəkarlıq səviyyəsinin daim yüksəldilməsi, ekstremal vəziyyətlərdə onların qanun çərçivəsində qətiyyətli hərəkət etmək vərdislərinin möhkəmləndirilməsi, media ilə əlaqələrin gücləndirilməsi və genişləndirilməsi, əhalinin nəzərində hakimiyyət nümayəndələrinin nüfuzunun yüksəldilməsində onların imkanlarından istifadə edilməsi, cinayət qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi.

Açar sözlər: hakimiyyət, hakimiyyət nümayəndəsi, cinayət, kriminologiya, müqavimət göstərmək, zor tətbiq et-mək, cinayətkar, qanunvericilik, normativ akt, milli qanunvericilik.

I. Giriş

Hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı müqavimət göstərmə və ya zor tətbiq etmə cinayətlərinin vəziyyətinə və səviyyəsinə ümumi səciyyəli amillərlə yanaşı, ictimai münasibətlərin baxılan sahəsi üçün səciyyəvi olan xüsusi amillər də təsir göstərir. Belə amillərə aşağıdakılar daxildir:

- a) hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı müqavimət göstərmə və ya zor tətbiq etmə ilə bağlı kriminogen şəraitlə bağlı vəziyyət;
- b) hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı müqavimət göstərmə və ya zor tətbiq etmə ilə bağlı cinayət-hüquqi normaların keyfiyyəti, onların vətəndaşların davranışına təsir etmə qabiliyyəti;
- c) cinayət-hüquqi qadağaların məzmunu barədə vətəndaşların məlumatlı olması [7, s. 12], cinayət qanunvericiliyinin baxılan normalarının təbliğinin səviyyəsi və keyfiyyəti;
- ç) hakimiyyət nümayəndələrinin peşəkar fəaliyyətinin keyfiyyəti: onun qanunilik və peşəkar mədəniyyət səviyyəsi, belə fəaliyyətin əhalinin nəzərində qiymətləndirilməsi;
- d) hakimiyyət və idarəetmə orqanlarının qarşılıqlı fəaliyyətinin vəziyyəti və səmərəliliyi.

Kriminoloji baxımdan neqativ, anti-ictimai yönümlər öz-özünə meydana gəlmir. Onlar mənşə etibarilə sosial köklərə malikdir, fərdin onu əhatə edən makro və mikro mühitlə ünsiyyəti prosesində təşəkkül tapır. Kriminologiya təkcə cinayətin mövcudluğunun qanunauyğunluqlarını deyil, həm də mürəkkəb və çoxşaxəli problemlə bilavasitə əlaqəli olan bütün hadisələri və prosesləri öyrənir [3; 4; 10]. Qeyd edək ki, “cinayətkar davranış” anlayışı cinayət qanununda təsbit edilmiş “cinayət” anlayışından daha genişdir. Cinayətkar davranışın öyrənilməsi təkcə cinayətkar aktın özünün deyil, həm də onu doğuran amillərin nəzərdən keçirilməsini əhatə edir. Bu, cinayətin məhz hansı halların təsiri altında törədildiyini real olaraq başa düşməyə, başqa sözlə, hüquqazidd əməlin genezisini aydınlaşdırmağa imkan verir. Fərdi cinayətkar davranışın yaranması prosesinin tədqiqi üçün şəxsiyyətlə mühitin qarşılıqlı münasibətlərinin iki cəhətinə diqqət yetirilməsi zəruridir: şəxsiyyətin təşəkkül tapmasının, onun daxili aləminin mənəvi və hüquqi cəhətdən deformasiyaya uğramasına zəmin yaradan şərait; cinayətin törədildiyi konkret şərait.

¹ Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyasının üzvü / email: ismayilov.yunis@yahoo.com

X.D.Ələkbərov “cinayətkarlıqla güzəştə mübarizə” ideyasını ziddiyyətli və mahiyyətə yanlış adlandırır. Kriminalist alim yazır: “Güzəştə getməmək” termini cinayətkarlıqla mübarizəni gücləndirməyin zəruri olmasına əhalini inandırməyə cəhd etməkdən başqa heç bir mənə yükü daşımır” [1, s. 22]. Y.İ.Qlinskinin fikrincə, “cinayət və cinayətkarlıq nisbi anlayışdır, çünki hansı əməlin cinayət sayılmasını qanunverici müəyyən edir” [6, s. 19]. D.N.Fartukovaya görə, cinayət hüququnun qarşısında duran vəzifələr sosial siyasətin bir hissəsidir [5]. İ.İ.Karpets cinayət hüququnda güzəşt ideyasının qəbul edilməsini mümkün hesab edir. Ancaq bu zaman o qeyd edir ki, “güzəşt dedikdə, nəyisə güzəştə getməyi deyil, cinayətkarlıqla mübarizənin maraqları naminə güzəştə başa düşmək lazımdır, burada kiçik güzəşt sosial-mənəvi cəhətdən böyük nəticə əldə etməyə imkan verir” [8, s. 4].

Qeyd edək ki, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində münasibətlərin idarə edilməsi çərçivəsində vətəndaşlar üçün bir sıra davranış qaydalarını müəyyən edən cinayət-hüquqi normaların işlənilib hazırlanmasında, eləcə də bu normaların tətbiqi sahəsində dövlət hakimiyyət orqanlarının humanistliyinin gücləndirilməsi, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi zəruriliyi nəzərə alınmalıdır. Digər tərəfdən, ölkədə zorakılıq cinayətlərini, o cümlədən hakimiyyət nümayəndələrinə qarşı törədilən cinayətləri doğuran amillərin öyrənilməsi vacibdir [18]. Y.S.Jarikov düzgün olaraq qeyd edir ki, “qanunçuluq bütün ictimai sistemin normal fəaliyyət göstərməsi üçün əsas hüquqi ideyadır” [20, s. 26].

II. Kriminoloji aspektlər

Azərbaycan Respublikasında 2012-2022-ci illər üzrə törədilmiş cinayətlərin strukturunda dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan cinayətlərlə bağlı göstəricilər aşağıdakı cədvəldə öz əksini tapmışdır.

1	İllər	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
2	Qeydə alınmış cinayətlərin ümumi sayı	21897	22381	24607	26916	26611	26613	26381	26672	26004	31131	36494
3	Əvvəlki ilə nisbətən dinamika (rəqəmlə)	-2366	+484	+2226	+230	-305	-498	+168	+291	-668	+5127	+5363
4	Əvvəlki ilə nisbətən dinamika (%-lə)	+536	+2,2%	+9,9%	+9,4%	-1,1%	-1,8%	+0,6%	+1,1%	-2,5%	-2,5%	+17,2%
5	2011-ci ilə nisbətən dinamika (rəqəmlə)	+3285	+3769	+5995	+8304	+7999	+7491	+7769	+8060	+7392	+12519	+17892
6	2011-ci ilə nisbətən dinamika (%-lə)	+17,6%	+20,2%	+32,2%	+44,6%	+42,9%	+40,2%	+41,7%	+43,3%	+39,7%	+67,2%	+96%
7	Əhalinin hər 100 min nəfərinə düşən cinayətlərin sayı (cinayətkarlıq əmsali)	239	238	257	277	271	268	264	265	257	307	361
8	Dövlət hakimiyyəti əleyhinə cinayətlərin sayı	665	722	722	751	726	672	884	835	732	1652	1443

9	Əvvəlki ilə nisbətən dinamika (rəqəmlə)	-141	-57	0	+29	-25	-54	+212	-49	-103	+920	-209
10	Əvvəlki ilə nisbətən dinamika (%-lə)	-17,4%	-7,9%	0	+34%	-3,3%	+7,4%	-31,5%	-15,5%	-12,3%	+125%	-12,6%
11	2011-ci ilə nisbətən dinamika (rəqəmlə)	-141	-84	-84	-55	-80	-134	+78	+29	-74	+846	+697
12	2011-ci ilə nisbətən dinamika (%-lə)	-17,4%	-10,4%	-10,4%	-6,8%	-9,9%	-16,6%	+9,6%	+3,5%	-9,1%	+104%	+86,4%

Qeyd edək ki, 2012-ci ildə 21897, 2013-cü ildə 22381, 2014-cü ildə 24607, 2015-ci ildə 26916, 2016-cı ildə 26611, 2017-ci ildə 26113 cinayət qeydə alınmışdır. Rəqəmlərdən göründüyü kimi, törədilən cinayətlərin sayı ildən-ilə artmaqda davam etmişdir. Eyni zamanda, dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan cinayətlərin sayında da artım qeydə alınmışdır: bu cür cinayətlərin sayı 2012-ci ildə 665, 2013-cü ildə 722, 2014-cü ildə 722, 2015-ci ildə 751, 2016-cı ildə 726 olmuş, yalnız 2017-ci ildə bu rəqəm 672-yə düşsə də, 2018-ci ildə 884-ə qalxmışdır. Əhalinin hər 100 min nəfərinə düşən cinayətlərin sayı isə 2012-ci ildə 239-dan 2017-ci ildə 268-ə qalxmışdır. Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatlarına əsasən, 2018-ci ildə Azərbaycanda 26381 cinayət qeydə alınmışdır. Bu cinayətlərin 884-ü (+212; +31.5%) dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan cinayətlərdir. Həmin ildə Azərbaycanda əhalinin hər 100 min nəfərinə düşən cinayətlərin sayı 264 olmuşdur [11]. 2019-cu ildə isə 26672 cinayət qeydə alınmışdır. Bu cinayətlərin 835-i (-49; -5.5%) dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan cinayətlərdir [12]. 2019-cu ildə Azərbaycanda əhalinin hər 100 min nəfəri üzrə qeydə alınmış cinayətlərin sayı 265 olmuşdur. Amma adı çəkilən ildə bu göstərici Ermənistanda 906, Qazaxıstanda 1315, Rusiya Federasiyasında, 1379, Ukraynada isə 1059 olmuşdur [13].

2020-ci il ərzində ölkədə 26004 cinayət faktı qeydə alınmışdır ki, bu da 2019-cu ilin göstəricisindən 2,5 faiz azdır. Əhalinin hər 100 min nəfərinə hesabı ilə qeydə alınmış cinayət hadisələrinin sayı da əvvəlki dövrlə müqayisədə 8 bənd azalaraq 258 olmuşdur. Qeydə alınmış cinayətlərin 732-i (-103; -12,3%) dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan cinayətlərdir [14]. Azərbaycan Respublikasında idarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlərə görə 2019-cu ildə 279 nəfər, 2020-ci ildə isə 221 nəfər cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmişdir. 2020-ci il ərzində idarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlərə görə birinci instansiya məhkəmələrinə 191 iş daxil olmuşdur [2].

2021-ci il ərzində Azərbaycan Respublikasında 31131 cinayət faktı qeydə alınmışdır ki, bu da 2020-ci ilin göstəricisindən 19,7 faiz çoxdur. Bu cinayətlərin 4941-i ağır və xüsusilə ağır cinayətlərin payına düşür. Əhalinin hər 100 min nəfəri hesabı ilə qeydə alınmış cinayət hadisələrinin sayı da əvvəlki dövrlə müqayisədə artaraq 307 olmuşdur. Qeydə alınmış cinayətlərin 1652-i dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan cinayətlərdir. Göründüyü kimi, dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan cinayətlərin sayında 2020-ci il ilə müqayisədə artım olmuşdur (1652 -732 = 920). Azərbaycan Respublikasında 2021-ci ildə sərxoş vəziyyətdə idarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlərə görə 4 nəfər məhkum olunmuşdur. Bakı şəhəri digər MDB ölkələrinin paytaxtları ilə müqayisədə ən təhlükəsiz şəhərlərdən biri sayılır [13]. 2021-ci ildə isə Azərbaycan Respublikasında baş vermiş 31131 cinayətdən 1652-i (2020-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə +920) dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan cinayətlərdir [13].

2022-ci il ərzində ölkədə 36494 cinayət faktı qeydə alınmışdır ki, bu da 2021-ci ilin göstəricisindən 17,2% çoxdur. Qeydə alınan cinayətlərin 1443-ü dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan cinayətlərdir ki, bu da əvvəlki ilin göstəricisindən 74,6% çoxdur. 2022-ci ildə əhalinin hər 100 min nəfəri üzrə qeydə alınmış cinayətlərin sayı əvvəlki dövrlə müqayisədə 54 bənd artaraq 361 olmuşdur

[14]. 2023-cü ildə isə cinayət törətməsi müəyyən olunmuş şəxslərin sayı 36811 nəfərə çataraq 2022-ci ilə nisbətən 317 nəfər artmışdır [15].

Qeyd etmək istərdik ki, 2000-2011-ci illərdə cinayət törədənlərin ümumi sayı 5706 nəfər, yəni 30,7% artmışdırsa, son 11 ildə (2012-2022-ci illərdə) 17882 nəfər (96%) çox olmuşdur. Dövlət hakimiyyəti əleyhinə cinayət törədənlərin sayı 2004-2011-ci illərdə 151 nəfər azalmışdırsa, 2012-2022-ci illərdə əksinə, 697 nəfər (86,4%) artmışdır. Əhalinin hər 100 min nəfərinə düşən cinayətlərin sayı 2000-2011-ci illərdə 51 nəfər (31,6%) artmışdırsa (161 nəfərdən 212 nəfərə çatmışdır), 2012-2022-ci illərdə 212 nəfərdən 361 nəfərə çataraq 149 nəfər (70,2%) çox olmuşdur.

Hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı müqavimət göstərmə və ya zor tətbiq etmə əməlini törətmiş cinayətkarın şəxsiyyətinin kriminoloji tipologiyasını həmin şəxsiyyətin fərqləndirici xüsusiyyətlərinin ifadəsi olan xarakteri, davranışı ilə bağlı olan əlamətlərinin məcmusu təşkil edir. Qeyd edilən cinayəti törətmiş şəxslər haqqında statistik məlumatlar, bir sıra elə xüsusiyyətlər müəyyən etməyə imkan verir ki, bu, kifayət qədər böyük ehtimalla qeyd edilən cinayətlərin törədilməsi ilə bağlı olan şəxslərin dairəsini müəyyən etməyə imkan verir. S.V.Starodumov düzgün olaraq göstərir ki, birinci instansiya məhkəməsində icraat cinayət işinə baxılmasının vacib mərhələlərindən biridir [17, s. 3]. T.K.Ryabinanın təbirincə, ədalət mühakiməsini həyata keçirən məhkəmə hakimiyyəti sosial-hüquqi hadisədir [16, s. 16].

Hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı müqavimət göstərmə və ya zor tətbiq etmə cinayətləri törətmiş cinayətkarların səciyyəvi xüsusiyyətləri haqqında təsəvvür əldə etmək üçün onların şəxsiyyətinin xarakteristikasını cins, yaş, təhsil, məşğuliyyət növü, ailə vəziyyəti və s. göstəricilər üzrə nəzərdən keçirmək zəruridir. B.S.Volkov yazır: Hüquq pozucuları üçün səciyyəvi olan ümumi xüsusiyyətlərlə yanaşı, müəyyən qrup cinayətkarlar, məsələn, xuliqan, soyğunçu... və s. üçün səciyyəvi olan əlamətlər haqqında da danışmaq lazımdır. Yalnız belə şəraitdə cinayətkarın şəxsiyyəti anlayışı konkret mənə və praktik əhəmiyyət kəsb edir [19, s. 28]. V.İ.Qladkix haqlı olaraq göstərir ki, cinayətkarların şəxsiyyəti ilə bağlı məlumatlara kriminalist-sosioloqlar çox diqqət yetirirlər (cins, yaş, sosial vəziyyət, təhsil və s.) [4, s. 9]. Analoji mövqedən çıxış edən V.O.Kasimov qeyd edir ki, kriminologiya elmində cinayətkarın şəxsiyyəti həmişə xüsusi önəm kəsb etmişdir [9, s. 17].

III. Nəticə

Hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı müqavimət göstərmə və ya zor tətbiq etmə cinayətlərinin xəbərdar edilməsi üzrə xüsusi tədbirlər qismində aşağıdakı tədbirlərin görülməsi zəruridir: hakimiyyət nümayəndələrinin peşəkarlıq səviyyəsinin daim yüksəldilməsi, ekstremal vəziyyətlərdə onların qanun çərçivəsində qətiyyətli hərəkət etmək vərdislərinin möhkəmləndirilməsi, media ilə əlaqələrin gücləndirilməsi və genişləndirilməsi, əhalinin nəzərində hakimiyyət nümayəndələrinin nüfuzunun yüksəldilməsində onların imkanlarından istifadə edilməsi, cinayət qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi.

REFERENCES (ƏDƏBİYYAT):

1. Alikperov Kh.D. Criminality and compromise / Baku: Elm, - 1992. - 196 p (in Russian / Аликперов, Х.Д. Преступность и компромисс / Баку: ЭЛМ, - 1992. - 196 с).
2. Criminality in Azerbaijan. State Statistics Committee of the Republic of Azerbaijan (Bulletin prepared based on the information of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan) / - Baku: - 2021. - 24 p (in Azerbaijani / Azərbaycanda cinayətkarlıq. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi (Bülleten Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatları əsasında hazırlanmışdır) / - Bakı: - 2021. - 24 s).
3. Criminology: Textbook / Ed. O.S.Kapinus. - Moscow: Yurait, - 2021. - 1132 p (in Russian / Криминология: Учебник / Под общей редакцией О.С.Капинус. - Москва: Юрайт, - 2021. - 1132 с).
4. Criminology: Textbook / Ed. V.I. Gladkikh. - Moscow: Justice, - 2021. - 422 p (in Russian / Криминология: Учебник / Под общей редакцией В.И.Гладких. - Москва: Юстиция, - 2021. - 422 с).

5. Fartukov D.N. Social essence of criminal law through the prism of criminal policy, - 2011 (in Russian / Фартукова Д.Н. Социальная сущность уголовного права через призму уголовной политики, - 2011).
URL: <https://cyberleninka.ru/article-s...> (last access: 22.05.24).
6. Glinsky Y.I. Postmodern Criminology (Neocriminology) / St. Petersburg: Aletheia, - 2021, - 136 p (in Russian / Глинский Я.И. Криминология постмодерна (неокриминология) / СПб: Алетейя, - 2021, - 136 с).
7. Grounds for criminal-legal prohibition. Criminalization and decriminalization / ed. V.N.Kudryavtsev, A.M.Yakovlev. - Moscow: Nauka, - 1982. - 304 p (in Russian / Основания уголовно-правового запрета. Криминализация и декриминализация / отв. ред. В.Н.Кудрявцев, А.М.Яковлев. - Москва: Наука, - 1982. - 304 с).
8. Karpets I.I. Preface to the monography of Kh.Alikperov ("Crime and Compromise") / Vaku: Elm, - 1992, - 12 p (in Russian / Карпец И.И. Предисловие к монографии Х.Аликперова ("Преступность и компромисс") / Баку: ЭЛМ, - 1992, - 12 с).
9. Kasimov V.O. Age of the criminal as a criminological problem: / Diss. candidate of legal sciences. / - Saratov, 2018. - 231 p (in Russian / Касимов В.О. Возраст преступника как криминологическая проблема: / Дисс. канд. юрид. наук. / - Саратов, 2018. - 231 с).
10. Kozachenko I.Y., Korsakov K.V. Criminology. Textbook and practical training for bachelor's and specialist's degrees / Moscow: Yurait, - 2018. - 277 p (in Russian / Козаченко И.Я., Корсаков К.В. Криминология. Учебник и практикум для бакалавриата и специалитета / Москва: Юрайт, - 2018. - 277 с).
11. Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan. Analysis for 2019 (in Azerbaijani / Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi. 2019-cü il üzrə təhlil).
URL: <https://mia.gov.az/index.php?/az/content/29999/> (last access: 14.05.24).
12. Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan. Analysis for 2020 (in Azerbaijani / Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi. 2020-ci il üzrə təhlil).
URL: <https://mia.gov.az/index.php?/az/content/30013/> (last access: 17.05.24).
13. Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan. Analysis for 2021 (in Azerbaijani / Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi. 2021-ci il üzrə təhlil).
URL: <https://mia.gov.az/?/az/content/30024> (last access: 02.05.24).
14. Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan. Analysis for 2022 (in Azerbaijani / Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi. 2022-ci il üzrə təhlil).
URL: <https://mia.gov.az/?/az/content/30048/https://apa.az/az/incident/azerbaycanda-cinayetlerin-sayi-aciqqlanib-749480> (last access: 17.05.24).
15. Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan. Analysis for 2023 (in Azerbaijani / Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi. 2023-cü il üzrə təhlil).
URL: <https://mia.gov.az/az/menu/30205> (last access: 14.05.24).
16. Ryabinina T.K. Implementation of judicial power at the stage of preparing a criminal case for a court hearing: theory and law enforcement: / Diss. Doctor of Law. / - Kursk, 2021. - 545 p (in Russian / Рябина Т.К. Реализация судебной власти на стадии подготовки уголовного дела к судебному заседанию: теория и правоприменение : / Дисс. докт. юрид. наук. / - Курск, 2021. - 545 с).
17. Starodumov, S.V. Judicial actions of an investigative nature in the consideration of criminal cases in the court of first instance / Diss. Cand. of Law. / - Izhevsk, 2018. - 206 p (in Russian / Стародумов С.В. Судебные действия следственного характера при рассмотрении уголовных дел в суде первой инстанции / Дисс. канд. юрид. наук. / - Ижевск, 2018. - 206 с).
18. Vinokurov V.N. The direct object of the crime and its place in the classification of objects of the crime. "Russian Law Journal", No. 1, 2017 (in Russian / Винокуров В.Н. Непосредственный объект преступления и его место в классификации объектов преступления. «Российский юридический журнал», №1, 2017 г).

URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/neposredstvennyi-obyekt-prestupleniye> (last access: 18.05.24).

19. Volkov B.S. Motives for crimes / Kazan: Kazan University Publishing House, - 1982, - 153 p (in Russian / Волков Б.С. Мотивы преступлений / Казань: Издательство Казанского университета, - 1982, - 153 с).
20. Zharikov Y.S. Legality as a principle of criminal liability: Study guide / Moscow: Justice, - 2021, - 262 p (in Russian / Жариков Ю.С. Законность как принцип уголовной ответственности: Учебное пособие / Москва: Юстиция, - 2021, - 262 с).

ACTUAL PROBLEMS OF CRIMINOLOGICAL RESEARCH OF CRIMES AGAINST STATE POWER COMMITTED IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN IN 2012-2023

YUNIS ISMAILOV¹

Summary

In the article, the dynamics of the indicators related to the crimes against the state power in the structure of crimes committed during the period 2012-2023, which increased even more than in the previous 10 years, are interpreted. At the same time, the general and specific factors which have impact on the situation and level of the crimes of resisting or using force against the representative of the government are analyzed. The author notes that from the criminological point of view, negative, antisocial tendencies do not appear by themselves and they have social roots in origin, they are formed in the process of communication of the individual with the surrounding macro and micro environment. The article suggests the need to take the following measures as special measures to warn of the crimes of resisting or using force against the representative of the authorities - constantly raising the level of professionalism of the representatives of the authorities, strengthening their habits of acting decisively within the law in extreme situations, strengthening and expanding relations with the mass media, using their opportunities to increase the reputation of the authorities in the eyes of the population, improving the criminal legislation.

Keywords: authority, representative of authority, crime, criminology, resistance, use of force, criminal, legislation, normative act, national legislation.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ КРИМИНОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ ПРОТИВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ, СОВЕРШЕННЫХ В АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ В 2012 – 2023 ГОДАХ

ЮНИС ИСМАИЛОВ²

Резюме

В статье трактуется динамика показателей, связанных с преступлениями против государственной власти в структуре преступлений, совершенных за период 2012 – 2023 гг., которые возросли даже больше, чем за 10 лет. Анализируется общее влияние на ситуацию и уровень преступлений сопротивления или применения силы против представителя власти и конкретных факторов. Автор отмечает, что с криминологической точки зрения негативные, антисоциальные тенденции не возникают сами по себе и имеют социальные корни по происхождению, они формируются в процессе общения личности с окружающей макро- и

¹ Member of the Bar Association of the Republic of Azerbaijan / email: ismayilov.yunis@yahoo.com

² Член Коллегии Адвокатов Азербайджанской Республики / email: ismayilov.yunis@yahoo.com

микросредой. В статье высказывается мнение о необходимости принятия в качестве специальных мер по предупреждению преступлений сопротивления или применения силы в отношении представителя власти следующие меры: - постоянное повышение уровня профессионализма представителей власти, укрепление у них навыков действовать решительно в рамках закона в чрезвычайных ситуациях, укрепление связей со средствами массовой информации и расширение, использование их возможностей для повышения авторитета власти в глазах населения, совершенствование уголовного законодательства.

Ключевые слова: *власть, представитель власти, преступление, преступник, криминология, сопротивление, принуждение, законодательство, нормативный акт, национальное законодательство.*

Məqalənin redaksiyaya daxil olma tarixi: 29.05.2024

Çapa qəbul tarixi: 25.09.2024